

Utsatt eksamen i ECON1220 høst 2021

Tips: Start med å lese gjennom hele oppgavesettet og svare kort på alt du synes er lett, før du utdyper svarene og/eller svarer på mer krevende spørsmål. Husk at du kan få en god karakter selv om du ikke svarer riktig på alt.

Bruk av kilder er tillatt. Bruk dine egne ord, så du får vist at du har forstått. Reglene for bruk av kilder er som i den obligatoriske semesteroppgaven, kopiert nedenfor. Kilder skal bare oppgis når du lener deg tungt på dem under eksamen – din egen innsikt fra kurset trenger ingen kildehenvisning. Formen på kildehenvisninger er heller ikke viktig – poenget er bare å si åpent og ærlig fra hvis du lener deg tungt på en bestemt kilde.

Om kilder:

- *Hvis du bruker direkte sitater, må kilde alltid oppgis, og sitatet skal markeres med anførselstegn el.l.*
- *Egne resonnementer basert på pensumstoff krever ikke kildehenvisning, såfremt besvarelsen framstår som selvstendig og uttrykt i dine egne ord.*
- *Hvis formuleringene dine likner svært mye på tekst fra pensumlitteratur, forelesningsnotater eller seminarmateriale, eller du på annen måte bruker slikt materiale direkte i dine egne svar (hvis du systematisk velger samme eksempler som i forelesningsnotatene, for eksempel), slik at sensor kan mistenke ukritisk kopiering eller nær kopiering, skal kilde oppgis (på det stedet i besvarelsen der du bruker den).*
- *Dersom du velger å bruke kilder utenom pensum (dette vil sjelden være nødvendig), skal disse refereres til på vanlig måte.*
- *Slik refererer du: Forfatternavn og år på det stedet i teksten hvor kilden brukes (f.eks. «Finansdepartementet (2014)», eller «(Nyborg (2021))»). I tillegg gis detaljer i en alfabetisk referanseliste til slutt. Formatet på referanselista er ikke sentralt her, men det må framgå hva slags dokument det er snakk om og hvor du har det fra (f.eks «Nyborg, K. (2021): Atferdsøkonomi. Forelesningsnotat, forelesning i ECON1220, 02.02.21» eller «Cappelen, A.W., og Tungodden, B. (2012): Incentiver og innsats, Magma 2, s. 38-44). (Hvis du bruker flere kilder av same forfatter fra samme år, skill dem ved å legge til en a, b, c osv. etter årstallet.)*

Oppgave 1 (teller 30%)

a) (2,5%) Hva er eksternaliteter? Forklar kort med dine egne ord.

b) (2,5%) Hva er nåtidsskjevhet? Forklar kort med dine egne ord.

c) (5%) Eksternaliteter og nåtidsskjevhet er nokså ulike begreper. Men finnes det likevel fellestrekk mellom dem? Diskuter kort.

c) (10%) Virker det rimelig å bruke eksternaliteter som en hovedbegrunnelse for følgende inngrep i markedet? Hvorfor/hvorfor ikke? i) CO₂-avgift på bensin. ii) Avgift på alkohol. iii) Skatt på arbeidsinntekter. iv) Et offentlig, skattefinansiert system for arbeidsledighetstrygd. v) Forbud mot butikk salg av alkohol lørdag kveld.

d) (10%) Virker det rimelig å bruke nåtidsskjevhet som en hovedbegrunnelse for følgende inngrep i markedet? Hvorfor/hvorfor ikke? i) CO₂-avgift på bensin. ii) Avgift på alkohol. iii) Skatt på arbeidsinntekter. iv) Et offentlig, skattefinansiert system for arbeidsledighetstrygd. v) Forbud mot butikk salg av alkohol lørdag kveld.

Oppgave 2 (teller 35%)

Nevn et konkret tiltak som du tror muligens vil kunne bidra til å løse et samfunnsproblem. Tiltaket skal *enten* være et statlig investeringstiltak (f.eks. en spesifikk ny vei, jernbanelinje eller sykehus), *eller* en bestemt avgiftsændring/ny avgift, *eller* et bestemt nytt forbud.

Gå deretter gjennom følgende sjekklister og svar på spørsmålene. Tenk deg at teksten du leverer inn som svar på denne oppgaven utgjør din første, foreløpige skisse til en samfunnsøkonomisk analyse av saken, og at denne analysen senere skal inngå som bakgrunnsmateriale for en politisk beslutning. (Det forventes selvsagt ikke at du fremskaffer tall og andre faktaopplysninger i løpet av eksamen. Hensikten er at du skal diskutere, i grove trekk, prinsipielle vurderinger som må gjøres, litt om hvordan de skal gjøres, og hva slags faktainformasjon du ville trenge.

1. **Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?** (Konkret beskrivelse.)
2. **Hvilke tiltak er relevante?** Hva er basisalternativet? Hvorfor er det foreslåtte tiltaket relevant og målrettet? Finnes andre mulige tiltak som også kunne være relevante?
3. **Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?** (Er problemet knyttet til markedssvikt, fordeling, annet? Berøres sentrale etiske/politiske/juridiske/menneskerettsmessige forhold? Hva er sammenhengen mellom det foreslåtte tiltaket og din beskrivelse av problemets karakter?)
4. **Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene? Hvem blir berørt?** (Sammenlikn med basisalternativet.)
5. **Omfang av verdsetting i penger:** Vil det være mest hensiktsmessig i dette tilfellet å bruke en nytte-kostnadsanalyse, en kostnads-effektivitetsanalyse, eller en kostnads-virkningsanalyse? Hvorfor?
6. **Hvilke forhold vil du legge vekt på når du skal vurdere om tiltaket anbefales gjennomført?** Begrunn.

Oppgave 3 (teller 35%)

Et land har et fullt ut privat helsevesen. Helsetjenester tilbys av private bedrifter, og er ikke subsidiert. Brukerne av helsetjenester må enten betale bruken selv, eller de kan tegne helseforsikring i private helseforsikringsselskaper.

Myndighetene i landet vurderer nå å gå over til et fullt ut offentlig, skattefinansiert helsevesen, som skal være gratis å bruke for innbyggerne.

- a) (15%) Asymmetrisk informasjon kan forårsake betydelige effektivitetsproblemer i helsesektoren. Helsedepartementet i landet venter at noen av disse problemene vil forsvinne ved overgang til et offentlig, skattefinansiert helsevesen som er gratis å bruke. Har departementet god grunn til å forvente dette? Forklar.

Dersom helsevesenet i landet skal gjøres om fra privat til offentlig (som skissert over), må myndighetene bestemme hvor sykehusene skal ligge.

Anta at det i dagens private helsevesen er mange sykehus som ligger spredt rundt om i landet. Myndighetenes alternativ **A er å beholde det private systemet som før. Alternativ B er å gå over til et offentlig system der sykehusenes plassering er desentralisert som før**, altså mange små sykehus spredt rundt i landet. **Alternativ C er å gå over til et offentlig, mer sentralisert system**, der flere sykehus slås sammen og lokaliseres på færre steder enn før.

Saken skal avgjøres av landets parlament. Plassene i parlamentet er fordelt likt mellom tre partier: De radikale, de konservative og helsepartiet.

De radikale foretrekker et offentlig helsevesen, men er opptatt av at det fortsatt skal være desentralisert (spredt), for å gi hele befolkningen enkel tilgang.

De konservative vil beholde det eksisterende private systemet. De er redde for overgangsproblemer ved store forandringer, så om systemet likevel blir offentlig, foretrekker de den desentraliserte løsningen.

Helsepartiet er svært opptatt av kvalitet i helsevesenet. De mener at sentralisering og stordrift gir høyere spisskompetanse i sykehusene og derfor bedre behandling, og foretrekker derfor den sentraliserte løsningen. Men i likhet med de konservative, frykter de overgangsproblemer ved store forandringer, så om systemet ikke sentraliseres, vil de beholde det eksisterende private systemet.

Preferansene til de tre partiene kan oppsummeres slik:

	De radikale	De konservative	Helsepartiet
Beste alternativ	B: Offentlig, desentralisert	A: Privat	C: Offentlig, sentralisert
Nest beste alternativ	C: Offentlig, sentralisert	B: Offentlig, desentralisert	A: Privat
Dårligste alternativ	A: Privat	C: Offentlig, sentralisert	B: Offentlig, desentralisert

Tabell 1

Det skal voteres på følgende måte: Først skal det stemmes over to av de tre alternativene. Det alternativet som får flest stemmer av disse to, settes deretter opp mot det tredje alternativet. Det alternativet som i denne siste avstemningen får flest stemmer, vinner.

- b) (10%) Kan det tenkes å oppstå valgcykler (roterende flertall) her? Hvorfor/ hvorfor ikke? Forklar. (Tips: Sett opp alternativene i rekkefølgen «A, B, C» når du vurderer dette. Du trenger ikke undersøke alle mulige rekkefølger.)
- c) (10%) Statsministeren ønsker et desentralisert offentlig helsevesen (B). Statsministeren kan også bestemme voteringsrekkefølgen (hvilke alternativer det stemmes over først). Spiller voteringsrekkefølgen noen rolle her? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvis ja, hvilken rekkefølge bør statsministeren velge for å få sitt ønskede resultat?